5. Zde nacházíme druhou narážku na knihu Soudců. Tentokrát je to zničení filišťanského chrámu Samsonem, uprostřed jejich oslav (Sd 16:23-30).

6. Tento odstavec je další rozšířenou narážkou na příběh o Samsonovi (Sd 15,14-16).

7. Papež Řehoř zde činí rozšířenou narážku na příběh o Jákobovi a jeho dvou manželkách v Gn 29, jak byl interpretován středověkými duchovními autory. Tuto tradice výstižně shrnul od sv. Viktora ve svém traktátu *Benjamin Minor*: „Neboť čteme, že Jákob, jak známo, měl dvě manželky. Jedna se jmenovala Lea a druhá Ráchel. Lea byla plodnější; Ráchel byla krásnější. Lea byla plodná, avšak ubohého vzhledu. Ráchel byla téměř neplodná, avšak jedinečně krásná. Ráchel nás poučuje o pravdě; Lea o cvičení ve ctnostech. Ráchel hledala moudrost, Lea toužila po spravedlnosti.“ (citace dle: RICHARD OF SAINT VICTOR: *The Twelve Patriarchs*, (překl. Grover A. Zinn), Classics of Western Spirituality, New York: Paulist Press, 1979, s. 53.

8. Biblickým obrazem v této pasáži je odkaz na Šimona Spravedlivého, syna Jochanana, jenž byl velekněz v letech 219 až 196 př. Kr. V těch dnech byl Chrám vyvoleného lidu opevňován. Autor, velmi pravděpodobně Šimonův současník, užívá těchto obrazů, aby popsal význam přítomnosti tohoto obnovitele Chrámu.

Bula MIRA CIRCA NOS 1228

Gregorius Episcopus servus servorum Dei,

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis Filiis Abbatibus, Decanis, Archidiaconis, et aliis Ecclesiarum prelatis salutem et apostolicam benedictionem.

Mira circa Nos divinae pietatis dignatio, et inaestimabilis dilectio charitatis, qua filium pro servo tradidit redimendo,

dona suae miserationis non deserens, et vineam dextera ejus plantatam continua protectione conservans, in illam, qui salubriter ipsam excolant, evellentes sarculo ac vomere, quo Samgar sexcentos Philisthaeos percussit, spinas et tribulos ex eadem, Operarios etiam in undecima hora transmittit, ut superfluitate palmitum resecata, et vitulaminibus sputiis radices altas non dantibus, nec non sentibus extirpatis, fructum suavem afferat et jucundum;

qui praelo patientiae defaecatus in aeternitatis cellarium transferatur: impietate profecto velut igne, succensa, et frigescente charitate multorum in ejusdem maceriam diruendam, irruentibus Philisithaeis potione terrenae cadentibus voluptatis.

1. Ecce in hora undecima Dominus, qui cum Diluvii aqua Terram deleret, Justum per lignum contemptibilem gubernavit; super sor-

Řehoř, biskup, služebník služebníků Božích,

ctihodným bratřím arcibiskupům, biskupům, i našim milovaným synům opatům, děkanům, arcijáhnům, a ostatním církevním představeným pozdrav a apoštolské požehnání.

Podivuhodná je vznešenost Božího milosrdenství vůči nám[1] a neocenitelný projev jeho lásky: Syna vydal na smrt, aby vykoupil služebníka[2].

Dary svého milosrdenství neumenšuje a neustále pokračuje v ochraně vinice, kterou zasadil svou pravicí.[3] I o jedenácté hodině posílá dělníky, aby ji pokorně vzdělávali plečkou i radlicí, kterou Šamgar[4] pobil šest set Filišťanů (srov. Sd 3,31), aby vytrhali trní a plevel, odřezali zbytečné výhonky a plané ratolesti, které nezapouštějí hluboké kořeny, a vytrhali ostružiní, aby celá vinice rodila sladké a chutné plody.

Takové totiž plody, které - očištěny lisem trpělivosti - mohly by být ve věčném vinném sklepě, až bude spálena bezbožnost jakoby ohněm zároveň s vychladlou láskou mnohých, která je určena ke zkáze, stejně jako byli jedem rozkoší vrženi v záhubu Filišťané (srov. Sd 16,22).[5]

1. Hle: Bůh zemi ničil potopou, ale spravedlivého převedl ubohou archou a nedopustil, aby zůstalo žezlo bezbožníků nad údělem spra-

tem Justorum virgam peccantium non relinquens, excitavit servum suum Beatum Franciscum virum utique secundum cor suum, apud cogitationes divitum lampadem quidem contemptam, sed paratam ad tempus statutum illam in vineam suam mittens, ut ex ipsa spinas et vepres evelleret, prostratis illam impugnantibus Philisthaeis illuminando Patriam, et reconcillaret Deo exhortatione sedula commonendo.

2. Qui audita interius voce invitantis amici, impiger surgens Mundi vincula blandientis quasi alter Sampson gratia divina praeventus dirupit, et Spiritu fervoris concepto, asinique arrepta mandibula, praedicatione siquidem simplici, nullis verborum persuasibilium humanae sapientiae coloribus adornata, sed tamen Dei virtute potenti, qui infirma Mundi eligit, ut fortia quaecumque confundat, non tantum mille; sed multa Philistinorum eo, qui tangit montes et fumigant, favente prostravit; et in Spiritus servitutem redegit carnis illecebris antea servientes.

Quibus vitiis mortuis, et Deo viventibus, jam non ipsis, quorum pars pessima periit, ex mandibula ipsa egressa copiosa est aqua, reficiens, abluens, et foecundans lapsos, sordidos, et arentes, quae in vitam aeternam saliens absque argento, et commutatione aliqua potest emi; cujus rivuli longe, lateque diffusi vineam irrigant usque ad mare palmites, et usque ad flumen propagines extendentem.

vedlivých (srov. Žl 125/124,3). O jedenácté hodině vzbudil svého služebníka Františka, blahoslaveného muže opravdu podle svého srdce. Byl světlem opovrhovaným boháči, ale připraveným pro stanovenou dobu, kdy ho poslal na svou vinici, aby z ní vytrhal trní a ostružiní, když před tím zničil Filišťany, kteří ho obkličovali. On osvítil naši vlast, smířil ji s Bohem a napomínal ji stálým povzbuzováním.

2. František poslechl hlas Přítele, který ho v hloubi srdce zval. Bez váhání vstal, roztrhl pouta lichotek světa a jako druhý Samson,[6] posilněn milostí Boží a plný ducha horlivosti, vzal oslí čelist: Kázáním, osnovaným prostotou, bez slovní moudrosti - mocnou silou Boží, která volí slabé tohoto světa, aby zahanbila silné, neporazil jen tisíc, ale mnoho tisíc Filišťanů s přispěním toho, který se dotkne hor a dýmají (srov. Žl 104/103, 32). Ve služebnost ducha podrobil ty, kteří dřív sloužili nečistotě těla.

A poněvadž odumřeli neřestem a žili nyní pro Boha a ne sami pro sebe, od chvíle, kdy horší část zanikla, vytryskla z této čelisti hojná voda, jež obmyla a zúrodnila všechny pošpiněné, kteří vysíleni padli. Tu vodu, která tryskala do života věčného, lze koupit bez stříbra a bez peněz (srov. Iz 55,1). Její praménky, které se rozbíhají na všechny strany, zavlažují vinici, jež vyhnala své ratolesti až k moři a své úponky až k řece (Žl 80/79,12).

Prameny:

SBARAGLIA J.H.: *Bullarium Franciscanum sive Romanorum Pontificum constitutiones, epistolae, diplomata tribus ordinibus Minorum, Clarissarum, Poenitentium a seraphico patriarcha Sancto Francisco institutit ab eorum originibus ad nostra usque tempora concessa*, sv. 1, Roma: Sacra Congregatio de Propaganda Fide, 1759, s. 42-44, č. 25; *Regestum Vaticanum*: Gregorius IX, č. 31, CHERUBINUS L.: *Bullarium Romanum*, sv. 1, č. 2; COQUELINES C.: *Bullarium Romanum*, sv. 3, č. 12; WADDING, L.: *Annales Minorum*, rok 1228, č. 76;

POSPÍŠIL C.V. (ed.): *Františkánská knihovna na CD-ROM*, *Františkánské prameny, sv. 1* [příloha CD-ROM]: sv. 2, *Dokumenty římské kurie*, č. 2720-2728 [CD-ROM], Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999, ISBN 80-7266-073-X; BÁRTA J. et. al. (eds.): *Františkánské prameny*, sv. 2, Bratislava: Vydavateľstvo Serafín/Český Těšín: Cor Jesu, 1994, s. 199-202, č. 2720-2728.

Poznámky:

(*http://franciscantradition.org:8080/FAED/index.jsp?workNum=0139&parag=019*)

1. Touto bulou papež Řehoř IX. prohlásil Františka z Assisi za svatého. Vlastní kanonizace se uskutečnila v Assisi již dne 16.7.1228, zatímco tato bula byla vyhlášena až o tři dny později 19.7.1228 v Perugii.

2. Verš je převzat z chvalozpěvu na velikonoční svíci, zpívaného při vigilii Zmrtvýchvstání Páně.

3. Je jistě užitečné uvědomit si, že Bula obsahuje četné narážky na obrazy obnovy a reformy, přítomné v dílech středověké církevní a náboženské literatury. Podobné zemědělské obrazy (např. obraz vinice) a eschatologické obraty (např. jedenáctá hodina) jako zde, bychom našli i v dílech Tomáše z Celana, Jindřicha z Avranches, a Bonaventury z Bagnoreggia.

4 Dva odkazy v *Glossa ordinaria* nám mohou pomoci v pochopení záhadného odkazu na téměř neznámou biblickou postavu (Sd 3,31). Ve svých *Questiones in Heptateucum (*Otázky k Heptateuchu*)*, sv. Augustin píše: „Jistě se zeptáš: ‚Proč Šamgar bojoval po Ehúdovi za Izrael a proč je popisován, jako ten, který ho zachránil'. On nebyl uvězněn ani se nestal otrokem. Avšak on vysvobodil Izraele ne proto, že by mu byl nepřítel způsobil škodu, ale protože mu zabránil, v páchání zla, neboť se lze domnívat, že nepřítel připravoval válku, a bylo mu v ní zabráněno jeho (Šamgarovým) vítězstvím." Origenes, když komentuje tuto pasáž ve své IV. homilii na knihu Soudců, píše: „Já zde vidím jiný důvod pro vychvalování Šamgara. Tento muž bojoval pluhem (otkou), zatímco Ehúd zvítězil mečem a podrobil si Filišťany. Od té doby se tedy stává, že soudce Církve se nechápe vždy meče, tj. že se vždy neutíká k přísným promluvám a k užívání nápravného bodce. Ale spíše než cokoli jiného, napodobuje rolníka, který orá pole naší Země svým pluhem a často ho rozorává laskavým napomenutím, aby snadněji přijalo semeno. Tak zde, Filišťané jsou zabiti, když netáhneme proti našim nepřátelům s argumenty a rafinovanými nuancemi, ale s prostými napomenutími pro duše našich posluchačů, kterými bráníme rozvinutí neřesti."

et ipsius memoriam esse a militanti Ecclesla venerandam, multis, et praeclaris miraculis declaravit.

7. Cum igitur gloriosae vitae ipsius insignia ex multa familiaritate, quam Nobiscum habuit in minori officio constitutis, plene cognita nobis essent; et de miraculorum coruscatione multiplici per testes idoneos Nobis facta fuerit plena fides; confidentes per Dei misericordiam nos, et Gregem nobis commissum ejus suffragiis adjuvari; et quem familiarem habuimus in Terris, habere Patronum in Coelis; habito Fratrum nostrorum consilio, et assensu, ipsum adscribi decrevimus Sanctorum Catalogo venerandum.

8. Statuentes, ut IV. Nonas Octobris, die videlicet, quo a carnis ergastulo absolutus ad aetherea Regna pervenit, ab universali Ecclesia natalitia ejus devote, ac solemniter celebrentur.

9. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus, et exhortamur in Domino, per Apostolica vobis Scripta mandantes, quatenus die praedicto in commemoratione ipsius divinis laudibus alacriter insistentes ejusdem patrocinia humiliter imploretis; ut ipsius intercedentibus meritis ad ejus mereamini consortium pervenire, illo praestante, qui est benedictus in saecula saeculorum. Amen.

Datum Perusii XIV. Kal. Augusti, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

a že jeho památka musí být v bojující církvi ctěna.

7. Protože nám byly dokonale známy význačné rysy jeho slavného života, pro důvěrnost, kterou nám projevoval, když jsme zastávali ještě nižší úřad, i pro mnohonásobnou skvělost zázraků, prokázaných věrohodnými svědky, v důvěře v jeho přímluvu, že máme v nebi ochráncem toho, který nám byl přítelem na zemi, svolali jsme konsistoř našich bratří kardinálů a po zjištění jejich souhlasu rozhodli jsme se ZAPSAT HO DO SEZNAMU SVATÝCH k náležitému uctívání.

8. Také stanovíme, aby katolická církev slavila jeho zrození pro nebe slavně a zbožně dne 4. října, totiž v den, kdy, vyproštěn z vězení těla, vystoupil do nebeského království.

9. Proto Vás tímto apoštolským listem všechny žádáme a vyzýváme, abyste se v ten den naléhavě a radostně věnovali Božím chválám k jeho oslavě a abyste pokorně na jeho přímluvu a pro jeho zásluhy vyprošovali, abychom mohli dospět do jeho společnosti. To ať nám dopřeje Ten, který je požehnaný na věky věků. Amen.

Dáno v Perugii 19. července 1228, v druhém roce našeho pontifikátu.

3. Hic denique Patris nostri Abrahae imitatus vestigia, mente de terra, et cognatione sua, nec non Domo Patris ejus egrediens: iturus in terram, quam sibi Dominus, et divina inspiratione monstrarat; ut expiditius curreret ad bravium vocationis coelestis; et per angustam portam posset facilius introire; sarcinam terrenae substantiae deposuit, se Illi conformans, qui cum dives esset, pro nobis factus est pauper, eamque dispersit, dedit pauperibus, ut sic ejus justitia in saeculum saeculi permaneret.

Et in Terram visionis accedens, super unum sibi montium demonstratum, videlicet excellentiam fidei, carnem suam quasi filiam unigenitam, quae ipsum interdum deceperat, cum Jephte Domino in holocaustum obtulit, igne supposito charitatis, illam fame, siti, frigore ac nuditate, vigiliis multis, et jejuniis macerando; qua cum vitiis, et concupiscentiis crucifixa, dicere poterat cum Apostolo: *Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me Christus*: quoniam jam non sibi vixerat, sed Christo potius, qui pro peccatis nostris mortuus est, et resurrexit propter justificationem nostram, ut nullatenus peccato ulterius serviamus.

Vitia quoque supplantans, et contra mundum, carnem et potestates aereas luctamen assumens viriliter, uxore, villa, bobus a coena magna retrahentibus invitatos penitus abdicatis, cum Jacob Domino jubente surrexit, et gratia Spiritus septifor-

3. František napodobil příklad našeho Otce Abraháma, poněvadž vyšel také ze své země, ze svého příbuzenstva a z domu svého otce (srov. Gn 12,1), aby odešel do země, kterou mu Pán ukázal svým vnuknutím. Aby mohl hbitě běžet k odměně nebeského povolání a mohl snáze vejít úzkou branou, odložil břemena pozemských bohatství a připodobnil se tomu, který, ač bohatý, stal se pro nás na tomto světě chudým. Rozdal bohatství, dal je chudým, aby jeho spravedlnost zůstala na věky (Žl 112/111, 9).

A když došel země vidění na hoře, kterou mu Pán ukázal - totiž ve vznešenosti víry - přinesl v oběť své tělo, které ho svého času oklamalo podobně jako jediná dcera Jefteho. Podložil oheň lásky, trýznil své tělo hladem, žízní, zimou, bděními a posty. A když je tak křižoval s vášněmi a žádostmi, mohl s apoštolem říci: Žiji ovšem, ale už to nejsem já, nýbrž žije ve mně Kristus.

A vskutku: Nežil už sám pro sebe, ale spíš pro Krista, který za naše hříchy zemřel a vstal z mrtvých pro naše ospravedlnění, abychom už nesloužili hříchu.

Zničil také vášně, zmužile zahájil boj proti světu a mocnostem v povětří. Zřekl se ženy, venkovského domu a býků, kteréžto věci vzdalovaly pozvané od hostiny (Lk 14,15-20), na rozkaz Boží povstal s Jakubem, a když dostal sedmerý dar Ducha,

mis accepta, octoque sibi assistentibus Beatitudinibus evangelicis, Bethel Domum Dei, quam se ipsum praeparavit eisdem, per quindecim gradus virtutum, qui mystice in Psalterio continentur, ascendit.

Et ibidem altare cordis Domino contrahens, aromata devotarum orationum obtulit super eo per manus Angelicas in conspectu Domini deferenda, Concivis Angelicus mox futurus.

4) Ne vero sibi soli proficeret in monte tantummodo Rachel amplexibus inhaerendo, contemplationi pulchrae quidem, sed sterili, ad Liae interdictum descendit cubiculum, minaturus gregem gemellis foetibus foecundatum ad interiora deserti pro vitae pascuis perquirendis, ut illic, ubi manna coelestis dulcedinis reficit a Saecularium strepitu segregatos, cum lacrymarum effusione semina sua mittens, cum exultatione manipulos ad aeternitatis horrea reportaret cum populi sui Principibus collocandus, corona justitiae coronatus.

Qui nimirum non quae sua sunt quaerens, sed potius quae sunt Christi, et eidem velut apis argumentosa deserviens, nec non quasi Stella matutina in medio nebulae ac quasi Luna plena in diebus suis; et sicut Sol in Ecclesia Dei fulgens lampadem, et tubam in manus assumpsit ut lucentium operum documentis humiles attraheret ad gratiam, et protervos a noxiis retraheret excessibus dura increpatione terrendo.

povzbuzován osmerem evangelních blahoslavenství, vystoupil po patnácti stupních ctností, mysticky naznačených v žalmech, k Bételu, Božímu domu, který sám pro Boha připravil.

A tam zbudoval oltář svého srdce Bohu a obětoval na něm vonné látky svých zbožných modliteb, které andělé přenášejí před Boží tvář, blízek stát se spoluobyvatelem andělů.

4. Aby však nebyl prospěšný jen sám sobě, spojen tam na hoře objetím jenom s Ráchel, totiž s kontemplací, krásnou sice, ale neplodnou, sestoupil do zakázaného domu Lii, aby vedl bohaté stádce dvojčat doprostřed pouště, a hledal tam pastvu života;[7] aby tam, kde je nebeská mana pro ty. kdo se odloučili od hluku světa, s pláčem rozséval sémě, aby mohl přinášet snopy s jásotem (Žl 126/125, 5-6) do obilnice věčnosti, aby zasedl mezi knížaty svého lidu, korunován věncem spravedlnosti.

Zajisté nehledal prospěch vlastní, ale Kristův, a sloužil mu jako přičinlivá včelka. A jako jitřenka v závoji mračen a jako měsíc v úplňku za svých dní (Sir 50,6) a jako slunce, zářící v Boží církvi,[8] vzal do svých rukou lampu a polnici, aby pokorné přitáhl k milosti důkazy svých zářivých skutků a aby kázal pokání, a tak vyvedl zabředlé ve zlu z jejich těžkých provinění.

Ac sic virtute charitatis afflatus, in castra Madianitarum Ecclesiae judicium declinantium per contemptum, eo juvante, qui dum virginali utero clauderetur, Mundum suo circuibat imperio universum, intrepidus irruit; et abstulit arma, in quibus confidebat fortis armatus atrium suum custodiens; et distribuit spolia, quae tenebat; ejusque captivitatem captivam reduxit in obsequium Jesu Christi.

5. Hoste itaque triplici in Terra positus superato, Regno Coelorum vim intulit, et illud rapuit violenter, et post hujus vitae quamplura gloriosa certamina, mundum triumphans feliciter migravit ad Dominum multos praeveniens scientia praeditos scienter nescius et sapienter indoctus.

6. Sane licet ejus vita tam sancta, tam strenua, et praeclara sibi sufficeret ad obtinendum consortium Ecclaesiae triumphantis; quia tamen Militans, quae solummodo videt in facie, non praesumit de his, qui de suo foro non sunt, auctoritate propria judicare; ut illos pro vita tantum venerando assumat, praesertim quia nonnunquam Angelus Satanae in lucis Angelum se transformat;

Omnipotens et misericors Deus, de cujus munere venit, quod praedictus famulus Christi digne sibi et laudabilirer deservivit, tantam lucernam absconditam sub modio remanere non patiens, sed eam volens super Candelabrum collocari, his, qui sunt in Domino, luminis solatium praebituram, vitam ejus sibi fuisse acceptam,

Inspirován tímto způsobem ctností lásky, neohroženě vpadl do tábora Madianitů, těch totiž, kdo z opovržení unikají soudu církve s pomocí toho, který zatím co byl uzavřen v lůně Panny, přicházel do celého světa svou vládou. A uchopil zbroj, do níž vkládal svou důvěru silný ozbrojenec, který hlídal svůj dvůr, a rozdal jeho kořist a odvedl ho do otroctví jako hold Ježíši Kristu (srov. Ef 4,8).

5. Načež když za svého života na zemi přemohl trojího nepřítele, učinil násilí nebeskému království a násilím je uchvátil (Mt 11,12). A po mnohých slavných bojích tohoto života jako vítěz nad světem vrátil se k Pánu a předstihl mnohé obdařené vědou - on, který z vlastního rozhodnutí bez vědy byl moudře neučený.

6. Vskutku jeho svatý, činný a zářivý život mu získal společenství vítězné církve. Přece však se církev bojující, která vidí jen tvářnost vnější, neodvažuje z vlastní autority soudit ty, kteří jsou z jejího domu, aby je pozdvihla k úctě, opírajíc se o jejich život zvlášť proto, že na sebe anděl satanův brává podobu anděla světla.

Všemohoucí Bůh, jehož milostí jmenovaný služebník Kristův důstojně a chvalitebně mu sloužil, nedopustil, aby tak podivuhodné světlo se skrylo pod kbelík. Naopak: Postavil je na svícen, aby jeho světlo svítilo všem v domě. A velkolepými a mnohými zázraky prohlásil, že mu je jeho život milý